

הלכות שמיטה ויובל פרק ד

בשביעית (רט) פירותיה מותרין. (רי) שלא גזרו על הספיחין אלא מפני עוברי עבירה. (ריא) והעכו"ם אינן מצווין (ריב) על השביעית (ריג) כדי שנגזור עליהם: ¹²³⁴⁵⁶⁷ל עיירות ארץ ישראל

דרך אמונה

מידי ספיקא נולדן בלוקה ענינים מהגוי ועשה מהן יין לריק לעשרן אף שהן פירות שביעית והסומך להקל כדעת מהרי"ט שא"ל לעשר יש לו על מי לסמוך דרובן זב"ז וכ"ש בפירות האילן וירק [אצל בפירות האילן וירק אין הדבר מזוי שיהא גמרו ביד ישראל] ואף אם נכנס לשמינית י"ל שא"ל לעשר אם נמא דגם פירות גוי הם הפקר. (שם) וז"ל בפירות של גוי שגמר מלאכתן ביד ישראל אצל שאר פירות צין של ישראל צין של גוי פטורין ממעשר לגמרי: (רט) פירותיה מותרין. (שם) היינו שאין צוין איסור ספיחין ומותרין באכילה וכדמסיק רבנו אצל ודאי שקדושין קדו"ש וכנ"ל (שם) והגדלין בשדה גוי בסוריא אין צוין קדו"ש והרי הן כחולין לכל דבריהן כנ"ל צה"ל מיהו אם ישראל ארץ לעולם שם אסור אצל הגדלין בעצב הידרן ביד גוי קדו"ש נוהג צוין ואסורין בסחורה והפסד וחייבין צביעור: (רי) שלא גזרו על הספיחין כו'. (שם) ולכן פרי אדמה הגדלין ביד גוי דינן כפרי עץ הגדלין אצל ישראל ומותרין באכילה שלא גזרו עליהן ספיחין אצל יש צוין קדו"ש כנ"ל: (ריא) והגויים אינן מצווין כו'. (שם) וגוי שגזל קרקע מיראל כיון שקרקע אינה נגזלת ומן הדין הפירות הן של ישראל אסורין משום ספיחין מיהו אם נשתקע שם הצעלים מהשדה קנאה הגוי ציאוש ומותרין הספיחים. (שם) ויראל ששכר שדה מגוי ספיחין העולין צה בשביעית אסורין וכן ייראל שהוא ארץ בשדה של גוי הספיחין העולין מאליהן אסורין שהרי ייראל שומץ צוין ואכ"ל אם עבר ייראל וזרעה שאסורין. (שם) ואם עבר ייראל ונעשה פועל לגוי וזרע שדהו בשביעית ז"ע אם אסורין. וגוי שהניח שדהו והלך לו וכל הרוצה וזרעה עד שיצאו הצעלים הספיחין אסורין וכ"ש כשעבר ייראל וזרעה שאסורין משום ספיחין ואכ"ל בגוי שהרשה לייראל לזרוע שדהו וליקח הפירות שהספיחין העולין שם אסורין וכ"ש בעבר וזרעה ואף אם פסק עמו שיתן לו חלק בריות אם זרענה הספיחין אסורין ואכ"ל שלא קנה ייראל כלום מ"מ הוא כשדה הפקר: (ריב) על השביעית. (שם) לוקחין מהגוי ירקוח ותבואה אף אם זרעו בשביעית שאין צו משום ספיחין ולא משום משומר [להמחמירין במשומר] אלא שקדוש צקדו"ש וחייב צביעור ואף אם עבר זמן הצביעור אצל הגוי אין נאסר ומותר לאוכלן אך כשבאין ליד ייראל חייב לצערן (שם) וכשלוקח מגוי פירות אילן דבר שרובו ביד גויים צודאי מותר ואכ"ל לחוש שהגוי לקחו מייראל, ואפי' בדבר שרובו ביד ייראל ואין רוב משמטין אם ידוע שהגוי יש לו שדה משלו אין חוששין שלקחו מייראל

באור ההלכה

צו קדמאי וצמחאי ואכחוב צקצרה. הנה בעל התרומה מלמד צה' א"י דבזה"ו מותר לחרוש ולזרוע צקרקע הגוי דבזה"ו היא כסוריא דק"ל יש קנין וכן פטור מתרומה וכעין זה צה' א"י להטור שער קדושת הארץ אות צ' אצל צכו"פ פמ"ז כ' שלא הסכים עמו הר"ר אליעזר טהור קדוש וכ"פ רבנו צפ"א מתרומות ה"י דלין קנין לגוי ולא חילק דבזה"ו שאין וכן הסכים מרן צחזו"א סי' כ' שכל הראשונים חולקים ע"ז וגם הגר"א ש"י צו"ד סי' של"ח סקק"ח דדעת הרמ"א כשה"ח הוא עלמנו לא ס"ל כן כמו שהובית מרן מציאורו לירו', אמנם נחלקו הב"י והמבי"ט אם גם בשביעית יש קנין או אין קנין לדעת הב"י דמ"כ כאלן רבנו מותרין באכילה היינו שאין צוין קדו"ש ודעת המבי"ט ורבנו מהרי"ט שרק לענין ספיחין נאסר וכבר הוכיחו מדברי רבנו צפ"א מתרומות ה"ל דגם לענין שביעית ק"ל אין קנין שהרי כתב שרק בסוריא יש קנין להפקיע ממעשר ושביעית ע"ש וכן צמח"ט רבנו כ' צהדיא דרק לענין ספיחין החיר כאלן וכ"פ הרמב"ן ר"פ צהר שאם אין קנין נוהג בפירות גוי קדו"ש וכ"כ התרד"ס והשל"ה ומהרי"ט דמרן הב"י חור צו והודה לדעת מהרי"ט אמנם צפה"ש האריך כאלן לקיים ד' הב"י שאין בפירות שביעית קדו"ש ופסק כן ועל פיו נהגו כן בירושלים וכבר השיב מרן צחזו"א על כל ראיותיו והביא ראיות ברורות שנוהג קדו"ש בשל גויים ע"ש שהאריך וכן ה"י מורה וצ"ל כל ימיו וגיסיו הגר"ש צדוק ז"ל שאל ממרן אם מותר לקנות פירות גויים בשביעית מייראל הסותר צוין על סמך המקלילן והשיב שאסור ושא"ל הרי אין איסור דלפ"ע כאשר על ההוא יש על מי לסמוך להחיר והשיב אין עליהן על מה לסמוך ולאחד השיב אין להם רשות לנהוג כן ומעשה שא"ל סמך על המקלילן ולא ציער יין של שביעית והורה לו מרן לשפוך את היין שנאסר ועי' צחזו"א שביעית סי' י"ד סק"ג, עוד נחלקו הב"י והמבי"ט אם קרקע של גוי הפקר בשביעית דבזה"ו מלמד שאינו הפקר שאינו מלווה להפקיר וד' המבי"ט והרי"ט דממילא הוא הפקר דלפקעתא דמלכא הוא כיון שאין קנין ועוד דעת הב"י דכיון שאינו הפקר חייב צמעשיות ודעת דהמבי"ט ומהרי"ט דלפ"י אם אינו הפקר רחמנא פטור פירות שביעית ממעשר ובמחלוקת אלו ג"כ מלמד מרן לדעת מהרי"ט והביא ראיות ומ"מ כתב דבזה"ו אין הדין מוכרע ויש לעשרן בלא צרכה כמ"כ צד"א, והנה צפ"ו דשביעית מ"ד חנן עושין צחלוש בסוריא אצל לא צמחוב ופי' צמל"ש צשם הר"ר יוסף דמיי"ר צשל גוי דסחמא בסוריא הוא צשל גוי כמציאר צדמאי פ"ו מיי"א וכחצ שכן מוכח צירו' והיינו מדקאמר שם צירו' ר"י צ"ר ט"ן צעא קומי ר' מנא מהו לטחון ע"ש הגוי צארץ א"ל צמחי' אמרה שהוא אסור דמנין עושים צחלוש בסוריא אצל לא צמחוב הא צארץ אפי' צחלוש יהא אסור אלמא דמחגי' מיי"ר צשל גוי דאל"ה איך פשיט מינה וקשה דהא ק"ל דבסוריא יש קנין לגוי א"כ למה אסור צמחוב והכ"מ כתב כאלן דמיי"ר בספיחין של ייראל שנטלן גוי (מ"כ) בספיחין משום שהרי אין זורעין בשביעית וצ"ל דמיי"ר שלא נחשו לגוי שהרי אסור ליתן פירות שביעית לגוי אלא נטל מעצמו) וקשה אם אפשר לאוקמי צשל ייראל א"כ מה ראי' מיי"ר מכאן לגוי והנה הר"ש מפרש עושין צחלוש בסוריא היינו אצל החשוד דחנן לא תצור ולא תטחון עמו משום מסייע ידי עובדי עברה אצל צסוריא מותר וצשנ"א מפרש דהיינו

¹²³⁴⁵⁶⁷ל עיירות ארץ ישראל

להאסורין פירות משומרין וגם אם אין ידוע אם הוא חגר או שמיא מגינתו אין להחמיר מספק דהא אפי' לקח מייראל אין איסור בפירות נעבדין לדעת רבנו ואריסין ליכא צומנינו וכ"ז בפירות אילן שאין איסור ספיחין אצל דבר שאסור משום ספיחין ורוב המין ביד ייראל והגוי ספק אם הוא חגר ז"ע אם יש להחיר ספק ספיחין: (ריג) כדי שנגזור עליהם. (שם) ואותן שמוכרין את כל א"י לגוי אינו כלום ואינו ענין למכירת חמץ מכמה טעמים [א] מפני שנמכרו ע"י שליח ואין שליח לדבר עברה (שם) שאסור משום לא תחנם [ב] מפני שלא נמסר להן צטאצ"ו ואם ה"י הגוי מוכר לקיים המקח היו אומרים לו כך דינכם דצלא רשימת הטאצ"ו לא קנה [ג] מפני צצלצ כל אדם שאינו קנין צאמת וצמכירת חמץ אמרי' כדי שלא יעצור צצל יראה גמר ומקנה אצל הכא צצצל הפקעת מלות שביעית

ציון ההלכה

צשער האומיות: (שם) שם צקדר השביעית: (שם) שם סי' כ' סק"ו: (שם) שם סי' כ"ו סדר השביעית אות ד' וסי' כ' סק"ו: (שם) שם צקדר השביעית אות ג' ודעת הראצ"ד צשהגותיו על הרו"ה סוכה ל"ט צ' דגם ספיחין הגדלין אצל גוי אסורין אצל ק"ל כדעת רבנו: (שם) חזו"א שם סי' ד' סק"ד: (שם) שם סי' י' סק"ו: (שם) שם יע"י צרי' קורקוס שסמפסק ג"כ צזה ומלמד להקל: (שם) שם סי' ט' סק"ו וסי' י"א סק"ו וכמו שפסק צקדר השביעית: (שם) שם סי' י' סק"ו: (שם) שם סי' כ"ו סק"ו: (שם) שם ופי' צה' א"י להטור שער קדושת הארץ אות ו' ש' אסור למכור קרקע לגוי צא"י אא"כ אין צאיות עיר ייראל אי שהוא עני וצריך הדמים למונות ואין ייראל רוצה ליקח דהוי פקו"נ:

הלכות שמיטה ויובל פרק ה

קכט

(ריד) הסמוכות לספר (רטו) מושיבים עליהם נאמן * כדי שלא יפוצו עכו"ם (רטז) ויבזזו פירות שביעית:

פרק חמישי

1234567

א (א) * פירות שביעית (ב) ניתנו לאכילה ולשתייה (ג) ולסיכה ולהדלקת הנר

דרך אמונה

באור ההלכה

משים דבטחנים צריך שינוי דעתן כפ"ח מ"ו ויבטורא א"ל שינוי יהנה לפי הר"ש ל"ע מאי צבי אי מיתר נטחון הרי צבי אין שיך מסייע ידי עובדי עברה שאין מלזיה ע"ז ובחזו"א סי' ג' סקכ"ב משמע דגם להר"ש מיירי גם בלעשות בלי שינוי ע"ש ולפ"ו הסביר שם בסקכ"ג הנביא אם חייב שינוי הוא על הצעלים שלא ינהג צעלות ולפ"ו כשהצעלים גוי מותר אי שהאסור על הפירות וא"כ כלל גווי אסור וצ"ל לפי הכ"מ דמיירי כאן צפירות שגדלי בשדה ישראל דעכ"פ עתה שזכה בו גוי ועליו אין איסורים של שביעית אפסר דמותר גם לישראל לסייעו בזה אבל כה"ג אם הי' בישראל אע"ג שאין הוא הצעלים מ"מ אסור לו להראות צעלות וא"כ צדאי אסור גם לישראל אחר לסייעו אבל גוי מספקא לן ול"ע: * כדי שלא יפילו גוים בוי' ע"ל צה"ל הכ"ד שציארנו דלע"ג דפירות שביעית הספק גם לגי' כמ"ש בירי' פאה פ"ו ה"א ה"מ כגון שהגוי יאכלנו כדן כגון שיתנו אי שימכרו לישראל אבל אם בדעמי לאכלו שאסור להאכילו כמס"כ רבנו כפ"ה ה"ג ובתו"כ והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לכם ולא לאחרים ולא החירו אלא בחיובי או שצרכו או אכסניהם בסמוך עליו דהוי כבני ביתו כמס"כ רבני גם צדאי יש למנוע משום קדושת פירות שביעית ורק צהמה גוה"כ שאין למנוע דכתיב ולצהמתך כו' כמס"כ רבנו כפ"ה ה"ה ואע"ג שגם צהמה אסור להאכיל מאכל אדם מ"מ אין למנוע אם הלכה מאליה אבל גוי לדיקא פסוק צדאי יש למנוע שלא להפסיד פ"ש ואע"ג שיש איסור לנעול את שדהו כמס"כ רבנו כהכ"א ה"מ למי שמוחר לו לאכול ולא למי שאסור לו לאכלו וצדאי גם גר מושב דינו כגוי לענין זה ומ"ש בתו"כ לחושבן מן הנכרי אין הכונה לגר מושב אלא לשכיר יתושב שאוכל כבני ביתו וכ"כ הר"ש משקן שם וכמ"ש בירי' הערל ה"א גבי תרומה מושב ושכיר לא יאכל בו היינו גוי שלא נקנה לישראל בעד אלא חושב או שכיר דהיינו קטני קנין עולם או קנין שנים אבל לא מל ועצל לשם עבדות, ויש להסביר יותר למה צהמה אם הלכה מאליה אין מונעין ממנה וצ"י מונעין ממני מפני שצהמה אין הענין אלא מפני הפסד פירות שביעית ואם אין ראוי לאדם מאכילין אימי לצהמה ובהפסד אין איסור אלא להפסיד ממש אבל אין איסור צהמה וקדא' בירי' פ"ט ה"א מאליהן הן אבודין ואמרו שם פ"ו ה"א כהדא קנינתא דירקא מסקין לה לאיגרא והיא יבשה מגרמה וכ"כ בחזו"א שביעית סי' י"ד סק"י ע"ש ולכן אם הלכה מאליה א"צ למנועה (ולדעת מרן אסור למנועה משים דכתיב ולצהמתך יגו') אבל גוי שלמדנו מקרא לכס ולא לאחרים ואין הטעם משים הפסד אלא שהחירה הפקירה פירות שביעית כדי שיהא לכולם לאכלה וכמ"ש ואכלו אצוני עמר ולא צביל גוים (וינהי דההפסק הפקר לכולם דמשמע לשון ינטשתה שלא יהא לך שום צעלות מ"מ יש איסור שגוי יאכלנה) ולכן יש למנוע הגוי מלאכלה כיון

ההמורה אחרת צדאי לכם ולא לגוים יבט"ל: * פירות שביעית ניתנו לאכילה. ע"י צד"א שהבטנו דעת מרן שאין מלזיה צבילות פירות שביעית (דלא כמג"א בדעת רמב"ן) וכונת הרמב"ן רק שהוא לאו הבא מכלל עשה שלא יעשה סחירה וכן כונת הרשב"ץ כס' זהר הרקיע מ"ע פ"ו שעל הפסד עובר בעשה ולכן המפסיד פירות שביעית לוקה מכת מרדות מדברנו שצדא על העשה עיי"ש יעיי"ש שדעתו דגם בחרימה ומע"ש אין חיוצ לאכלה אלא שאם אכלם מקיים מלזיה שהרי לא מלזיה צבילות פירות שביעית כמו שמלזיה צבילות תרומה ומע"ש וציומא ע"ד צ' ולא אביא את החרימה (ובתו"כ אחריו וכן בירי' ר"ש פרק יוהכ"פ גרסי' את החרימה ומע"ש) שהיא בקום אכיל ולא קאמר שביעית ובפסחים ע"ב צ' ויצמות ל"ד א' מציאר דאכול תרומה מיקרי טועה דבדר מלזיה

ציזון ההלכה

(שעט) חזו"א שם סי' י' סק"י: (שפ) בזה מיושב מה שהעיר הרדב"ז יע"ל פ"ה ה"ג שהרדב"ז הסכים ג"כ שיש למנוע גוים מליקח משאר עיירות ואפי' אין לוקחין אלא מעט פירות: (שפא) חזו"א שביעית סי' י"ד סק"ד: (שפב) עמ"ש צה"ל לעיל הכ"ד: (שפג) פס"ש בשם מהרי"ט ח"ב סי' ג"ב אבל מה שהביא שם בשמו להחיר להסביר שדה לא ינצח דהא אסור משום לא תחנם כמ"ש בירי' סי' קנ"א ס"ח: (א) ומס"כ רש"י צע"ז י"ד א' דבקשואין ידלוועין אין צדן קדו"ש כדר תמאי ע"ו צמוס' וצביל הראשונים וצמוס' ר"ד ע"ו ס"ב א' יע"י במאירי ע"ו י"ד א' שרונה לתרן ביטח רש"י: (ב) חוספתא מעשרות פ"ג ה"ה המטילא וע"י ע"ל ל"ח צ' (ג) חוספתא מעשרות פ"ג ה"ה וצ"י בירי' שם פ"ה ה"א לענין ספיחין: (ד) חזו"א שביעית סי' י"ג סק"ו: (ה) חוספתא שביעית פ"ו ה"ב: (ו) יראים מלזיה קנ"ח וסמ"ג מ"ע קמ"ו וכן מוצא בשבת צ' א' נדה ס"ב א' ע"ו י"ד א' ע"ש צמוס': (ז) מנילת אסור דעת הרמב"ן: (ח) שביעית סי' י"ד סק"י: (ט) מירת הארץ פ"ח אות מ"ו: